Carolina POPUŞOI

Calcuri de regim nominal prepoziţional nerecomandate în limba română din Basarabia

C.P. – dr. în filologie la Universitatea din Bucureşti (2002), cercetător ştiinţific la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" din Bucureşti (din 1999). A publicat *Micul dicţionar academic* (MDA, vol. I-IV, 2001-2003, coautor), *Structuri sintactice ale limbii române cu element predicativ suplimentar* (2002), *Limba română actuală din Basarabia. Particularităţi morfosintactice şi lexico-semantice* (2013).

În limba română din stânga Prutului, calcurile de regim nominal prepoziţional, ca şi cele de regim verbal prepoziţional, se caracterizează prin preluarea *ad litteram* din limba rusă a modelului de recţiune prepoziţională. În construcţiile în discuţie, prepoziţia din grupul nominal din româna de la est de Prut este redată fidel prin echivalentul său din rusă, şi nu în conformitate cu regimul nominal prepoziţional din româna literară. Deoarece acest tip de calc duce la stabilirea unor raporturi sintactice (prepoziţionale) nefireşti între nominalul regent şi subordonatul său, avem a face cu un calc nerecomandat.

Adesea, regentul nominal din astfel de structuri este un substantiv de origine verbală, ceea ce explică identitatea (atât în construcţiile literare, cât şi în cele calchiate) regimului prepoziţional din grupul nominal cu regimul prepoziţional din grupul verbal sursă.

În cadrul fenomenului calchierii recţiunii nominale prepoziţionale se poate vorbi de existenţa anumitor prototipuri, care se manifestă cu regularitate în limbă. Printre cele mai frecvente tipare de calcuri de regim nominal prepoziţional nerecomandate, după modelul limbii ruse, amintim:

BDD-A20547 © 2015 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 18:56:12 UTC)

[prep. rus. ***в*** → prep. rom. ***în***]

acuzare / învinuire în furt*[1] pentru *acuzare / învinuire de furt,* <cf. rus. *обвинение **в краже*>;

admonestare / dojană / comentariu în adresa cuiva* pentru *admonestare / dojană / comentariu la adresa cuiva,* <cf. rus. *порицание / комментарий **в чей-то адрес*>;

candidat în maeștri* pentru *candidat de maestru,* <cf. rus. *кандидат **в мастера*>;

cântare în unison* pentru *cântare la unison,* <cf. rus. *пение **в унисон*>;

cititul în glas* pentru *cititul cu glas tare / cu voce tare,* <cf. rus. *чтение **вслух*>;

contribuire în... / contribuție în...* pentru *contribuire la... / contribuție la...,* <cf. rus. *содействование **в... / содействие **в**...*>;

eveniment în scară mondială / în scară largă* pentru *eveniment la scară mondială / la scară largă,* <cf. rus. *событие **в мировом масштабе / **в** широком масштабе*>;

inițiativă în muncă* pentru *inițiativă la locul de muncă,* <cf. rus. *инициатива **в работе*>;

participare în proiect* pentru *participare la proiect,* <cf. rus. *участвие **в проекте*>;

plecare în Roma / în Paris* pentru *plecare la Roma / la Paris,* <cf. rus. *отъезд **в Рим / **в** Париж*>;

student în istorie* pentru *student la istorie,* <cf. rus. *студент **в истории*>;

tragere în țintă* pentru *tragere la țintă,* <cf. rus. *стрельба **в цель*>;

trimitere în închisoare* pentru *trimitere la închisoare,* <cf. rus. *отправление **в тюрьму*>;

viteză de 60 de km în oră* pentru *viteză de 60 de km pe oră,* <cf. rus. *скорость 60 км **в час*>;

[prep. rus. ***для*** → prep. rom. ***pentru***]

pauză pentru masă* pentru *pauză de masă,* <cf. rus. *перерыв **для обеда*>;

[prep. rus. ***из под*** → prep. rom. ***de sub***]

sticlă de sub lapte / de sub ulei / de sub vin* pentru *sticlă de lapte / de ulei / de vin,* <cf. rus. *бутылка **из под молока / **из под** масла / **из под** вина*>;

[prep. rus. ***к*** → prep. rom. ***către***]

apartenență către o organizație* pentru *apartenență la o organizație,* <cf. rus. *принадлежность **к организации*>;

BDD-A20547 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 18:56:12 UTC)

dragoste către patrie / către frumos* pentru *dragoste (față) de patrie / (față) de frumos; dragoste pentru patrie / pentru frumos,* <cf. rus. *любовь* ***к* *родине*>;

pregătire către școală / către iarnă* pentru *pregătire de școală / de iarnă; pregătire pentru școală / pentru iarnă,* <cf. rus. *подготовка* ***к* *школе / к зиме*>;

[prep. rus. ***к*** → prep. rom. ***spre***]

schimbare spre bine / spre rău* pentru *schimbare în bine / în rău,* <cf. rus. *изменение* ***к* *лучшему / к худшему*>;

[prep. rus. ***на*** → prep. rom. ***la***]

bănuială la adresa cuiva* pentru *bănuială în privința cuiva,* <cf. rus. *подозрение* ***на* *чей-то адрес*>;

cerere de luare la evidență* pentru *cerere de luare în evidență,* <cf. rus. *заявление о взятии* ***на* *учет*>;

ieșire la pauza (de masă)* pentru *ieșire în pauza (de masă),* <cf. rus. *выход* ***на* *(обеденный) перерыв*>;

ieșire / relaxare la recreație / la pauză* pentru *ieșire / relaxare în recreație / în pauză,* <cf. rus. *выход / расслабление* ***на* *перемене*>;

pauză la masă / la cafea* pentru *pauză de masă / de cafea,* <cf. rus. *перерыв* ***на* *обед / на (чашку) кофе*>;

primire la gazdă* pentru *primire în gazdă,* <cf. rus. *принятие* ***на* *квартиру*>;

punere la libertate* pentru *punere în libertate,* <cf. rus. *выпуск* ***на* *волю*>;

repartizarea studenților la întreprinderi* pentru *repartizarea studenților în întreprinderi,* <cf. rus. *направление студентов* ***на* *предприятия*>;

sunetul la clasă* pentru *clopoțelul de intrare în clasă / clopoțelul pentru începutul lecției,* <cf. rus. *звонок* ***на* *урок*>;

sunetul la recreație / la pauză* pentru *clopoțelul de recreație / de pauză; clopoțelul pentru recreație / pentru pauză; clopoțelul de ieșire în recreație / în pauză,* <cf. rus. *звонок* ***на* *перемену*>;

tabla înmulțirii la 2* pentru *tabla înmulțirii cu 2,* <cf. rus. *таблица умножения* ***на* *2*>;

10 kg de cafea la cap de locuitor* pentru *10 kg de cafea pe cap de locuitor,* <cf. rus. *10 кг кофе* ***на* *душу населения*>;

[prep. rus. ***на*** → prep. rom. ***pe***]

apariție pe orizont* pentru *apariție la orizont,* <cf. rus. *появление* ***на* *горизонте*>;

BDD-A20547 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 18:56:12 UTC)

clătite pe lapte / pe chefir / pe apă minerală* pentru *clătite cu lapte / cu chefir / cu apă minerală,* <cf. rus. *блины* ***на* *молоке / **на** кефире / **на** минеральной воде*>;

intrare / invitare pe scenă* pentru *intrare / invitare în scenă,* <cf. rus. *выход / приглашение* ***на* *сцену*>;

mers / călătorie pe tren / pe vapor* pentru *mers / călătorie cu trenul / cu vaporul,* <cf. rus. *езда / поездка* ***на* *поезде / **на** пароходе*>;

prăjitură pe unt / pe ulei* pentru *prăjitură cu unt / cu ulei,* <cf. rus. *пирог* ***на* *сливочном масле / **на** подсолнечном масле*>;

[prep. rus. ***на*** → prep. rom. ***pentru***]

pauză pentru publicitate* pentru *pauză de publicitate,* <cf. rus. *перерыв* ***на* *рекламу*>;

sală / spital / parcare pentru 50 de locuri* pentru *sală / spital / parcare de 50 de locuri; sală / spital / parcare cu 50 de locuri,* <cf. rus. *зал / больница / стоянка* ***на* *50 мест*>;

[prep. rus. ***о*** → prep. rom. ***despre***]

Declarația despre independență* pentru *Declarația de independență,* <cf. rus. *Декларация* ***о* *независимости*>;

[prep. rus. ***от*** → prep. rom. ***de la***]

apărarea de la inundații* pentru *apărarea de inundații / apărarea împotriva inundațiilor,* <cf. rus. *защита* ***от* *наводнений*>;

dezicerea de la aceste idei* pentru *dezicerea de aceste idei,* <cf. rus. *отказ* ***от* *этих идей*>;

discurs de la numele colectivului* pentru *discurs în numele / din partea colectivului,* <cf. rus. *речь* ***от* *имени коллектива*>;

felicitare de la numele colegilor* pentru *felicitare în numele / din partea colegilor,* <cf. rus. *поздравление* ***от* *имени коллег*>;

protejarea culturilor de la îngheț* pentru *protejarea culturilor de îngheț,* <cf. rus. *предохранение растений* ***от* *заморозков*>;

[prep. rus. ***от*** → prep. rom. ***din***]

felicitare din numele colegilor* pentru *felicitare în numele colegilor / din partea colegilor,* <cf. rus. *поздравление* ***от* *имени коллег*>;

[prep. rus. ***по*** → prep. rom. ***la***]

campionatul la hochei / la volei* pentru *campionatul de hochei / de volei,* <cf. rus. *чемпионат* ***по* *хоккею / **по** волейболу*>;

BDD-A20547 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 18:56:12 UTC)

[prep. rus. ***по*** → prep. rom. ***pe***]

antrenor pe fotbal* pentru *antrenor la fotbal*, <cf. rus. *тренер* ***по* *футболу*>;

asigurare pe bătrânețe* pentru *asigurare de bătrânețe*, <cf. rus. *обеспечение* ***по* *старости*>;

citire pe diagonală* pentru *citire în diagonală*, <cf. rus. *чтение* ***по* *диагонали*>;

comunicare pe radio / pe internet / pe e-mail* pentru *comunicare prin radio / prin internet / prin e-mail*, <cf. rus. *сообщение* ***по* *радио / по интернету / по э-майлу*>;

concediu pe boală* pentru *concediu medical*, <cf. rus. *отпуск* ***по* *болезни*>;

consultant / specialist pe fizica nucleară* pentru *consultant / specialist în fizica nucleară*, <cf. rus. *консультант / специалист* ***по* *ядерной физике*>;

discuție pe secret* pentru *discuție în secret*, <cf. rus. *разговор* ***по* *секрету*>;

discuție pe telefon / pe televizor / pe radio* pentru *discuție la telefon / la televizor / la radio*, <cf. rus. *разговор* ***по* *телефону / по телевизору / по радио*>;

ocuparea locului I pe regiune* pentru *ocuparea locului I în regiune*, <cf. rus. *занятие первого места* ***по* *региону*>;

profesor pe istorie* pentru *profesor de istorie*, <cf. rus. *учитель* ***по* *истории*>;

test pe geografie* pentru *test la geografie*, <cf. rus. *тест* ***по* *географии*>;

transmiterea / primirea datelor pe telefon / pe fax / pe bluetooth* pentru *transmiterea / primirea datelor prin telefon / prin fax / prin bluetooth*, <cf. rus. *передача / прием данных* ***по* *телефону / по факсу / по Bluetooth*>;

vizionarea emisiunilor pe televizor* pentru *vizionarea emisiunilor la televizor*, <cf. rus. *просмотр передач* ***по* *телевизору*>;

[prep. rus. ***под*** → prep. rom. ***sub***]

apariție (a cuiva) sub seară* pentru *apariție (a cuiva) (în)spre seară*, <cf. rus. *появление (чье-либо)* ***под* *вечер*>;

dans sub muzica lui E. Doga* pentru *dans pe muzica lui E. Doga*, <cf. rus. *танец* ***под* *музыку Е. Дога*>;

BDD-A20547 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 18:56:12 UTC)

localitate sub Chișinău* pentru *localitate de lângă/ aproapre de Chișinău,* <cf. rus. *местность* ***под* *Кишинэу*>;

publicare sub rubrica...* pentru *publicare la rubrica... / publicare în cadrul rubricii...,* <cf. rus. *опубликование* ***под* *рубрику*>;

scriere sub dictare* pentru *scriere după dictare,* <cf. rus. *писание* ***под* *диктовку*>;

[prep. rus. ***с*** → prep. rom. ***cu***]

achitare cu datoriile / cu obligațiile* pentru *achitare de datorii / de obligații; achitarea datoriilor / a obligațiilor,* <cf. rus. *расчет* ***с* *долгами / с обязанностями / с обязательствами*>;

datare cu…* pentru *datare din… ,* <cf. rus. *датирование* ***с**…* >;

despărțire cu prietenii* pentru *despărțire de prieteni,* <cf. rus. *расставание* ***с* *друзьями*>;

divorț cu soția* pentru *divorț de soție,* <cf. rus. *развод* ***с* *женой*>;

luare la cunoștință cu conținutul raportului* pentru *luare la cunoștință de conținutul raportului,* <cf. rus. *ознакомление* ***с* *содержанием отчета*>;

[prep. rus. ***с*** → prep. rom. ***de la***]

obținere a 30 de chintale de la hectar* pentru *obținere a 30 de chintale la hectar,* <cf. rus. *получение 30 центнеров* ***с* *гектара*>;

[prep. rus. ***с*** → prep. rom. ***din***]

calc din rusă* pentru *calc după rusă,* <cf. rus. *калька* ***с* *русского*>;

pictură din natură* pentru *pictură după natură,* <cf. rus. *картина* ***с* *натуры*>;

[prep. rus. ***через*** → prep. rom. ***prin***]

scrierea cuvintelor prin cratimă* pentru *scrierea cuvintelor cu cratimă,* <cf. rus. *написание слов* ***через* *тире*>;

[prep. rus. ***за*** → prep. rom. ***după***]

călătorie după hotare / după graniță* pentru *călătorie peste hotare / peste graniță,* <cf. rus. *поездка* ***за* *рубежом / за границу*>;

poziția corectă după volan / după masă* pentru *poziția corectă la volan / la masă,* <cf. rus. *правильное сидение* ***за* *рулем / за столом*>;

scandal după culise* pentru *scandal în culise,* <cf. rus. *скандал* ***за* *кулисами*> etc.

În arealul lingvistic de la est de Prut, calcul de regim nominal prepozițional (ca și cel de regim verbal prepozițional) constituie o abatere de

BDD-A20547 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 18:56:12 UTC)

la sintaxa limbii române literare. Multitudinea tiparelor de calcuri de regim nominal prepoziţional nerecomandate dovedeşte că acest fenomen este destul de răspândit şi de uzual în româna actuală din stânga Prutului. Selectarea în procesul comunicării a unei prepoziţii inadecvate (ca urmare a traducerii *ad litteram* din limba rusă) are loc din cauză că marea majoritate a basarabenilor au în minte modelul sintactic prepoziţional rusesc.

Problema calcurilor de regim nominal prepoziţional nerecomandate, după modelul limbii ruse, din româna de la est de Prut, este în atenţia lingviştilor din Basarabia, dar şi din România (vezi Mândâcanu, 1987; Guţu, 1998; Crijanovschi, 2000; Condrea, 2001: 15-19; Mladin, 2008: 207-214; Cantemir, 2008-2009: 41-45; Popuşoi, 2013: 97-104).

Note

[1] În această lucrare, asteriscul (*) indică faptul că asemenea structuri din limba română din Basarabia sunt nerecomandate.

Bibliografie

1. Gr. Cantemir, *Cu privire la unele prepoziţii calchiate*, în „Buletin de lingvistică”, Chişinău, 2008-2009, nr. 9-10, p. 41-45.
2. I. Condrea, *Norma literară şi uzul local*, Firma Editorial Poligrafică Tipografia Centrală, Chişinău, 2001.
3. A. Crijanovschi, *Dicţionar de dificultăţi ale limbii*, Editura ARC & Museum, Chişinău, 2000.
4. V. Guţu, *Dicţionar al greşelilor de limbă*, Editura ARC, Chişinău, 1998.
5. V. Mândâcanu, *Cuvântul potrivit la locul potrivit*, ediţia a II-a, Editura Cartea Moldovenească, Chişinău, 1987.
6. C.-I. Mladin, *Consideraţii generale şi particulare asupra limbii române din Republica Moldova (presa scrisă). Variaţii în grupul prepoziţional*, în *Filologia modernă: realizări şi perspective în context european*, Editura Tipografia Centrală, Chişinău, 2008, p. 207-214.
7. C. Popuşoi, *Limba română actuală din Basarabia. Particularităţi morfosintactice şi lexico-semantice*, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, Colecţia Aula Magna, Bucureşti, 2013.

BDD-A20547 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 18:56:12 UTC)